

סדר הושענות לחג הסוכות ולהושענא רבה

כולל סדר הלל ונטילת לולב

(כמנהג אשכנז)

**בתוספת הרחבות רעיוניות וביאורי מילים
בהוצאת מכון התורה והארץ**

בהוצאת מכון התורה והארץ

שבי דרום, ד.ג הנגב, מיקוד: 8536500
טל': 08-6847325 פקס: 08-6847055
דוא"ל: Machon@toraland.org.li
www.toraland.org.li

כתיבה: רבני מכון התורה והארץ
אגרונום מרדכי שומרון

עריכה: טל תורג'מן
עיצוב גרפי: אודליה פרל

© כל הזכויות שמורות למכון התורה והארץ

תוכן העניינים:

סדר נטילת לולב	4
סדר הלל	7
סדר הושענות לחג הסוכות	12
סדר הושענות לשבת של חול המועד	17
סדר הושענות להושענא רבה	19
דינים ומנהגים לחג הסוכות	31
אתרוגי ארץ ישראל	33
מצוות התלויות בארץ בארבעת המינים	34

סדר נטילת לולב

סוכה ולולב לעם סגולה - יחד ירונו יישאו תהילה

מנהג חלק מקהילות החסידים והספרדים ליטול את ארבעת המינים דווקא בתוך הסוכה עוד בטרם הליכתם לבית הכנסת משום "זריזים מקדימים למצוות". יש מהם שנוטלים אותם בסוכה הסמוכה לבית הכנסת לפני הלל, בכדי להסמיך את הברכה עליהם לאמירת ההלל. ניתן לבאר מנהג זה על פי דברי הרמח"ל, שבחג הסוכות בכל שנה יכולים ישראל להתרומם למדרגה של השראת השכינה עליהם כפי שזכו בעת יציאתם ממצרים והדבר מתחזק ביותר על ידי נטילת ארבעת המינים: "עניין הסוכה והלולב הוא... כמו שעל ידי העננים ההם היו נמצאים ישראל מובדלים לבדם ונשואים מן הארץ, כן היה נמשך להם מציאות הארה המשכנת אותם לבד, נבדלים מכל העמים, ומנושאים ומנוטלים מן העולם הזה עצמו, ועליונים ממש על כל גויי הארץ... ונמשכת תולדתו זאת לכל אחד מישראל לדור דורים... ומתחדש דבר זה בישראל בחג הסוכות על ידי הסוכה... ואור השם ב"ה מאיר על ראשם של ישראל ומעטירם באופן שתהיה אימתם נופלת על כל אויביהם, על ידי נטילת הלולב ומיניו, והוא מה שכתוב: 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך'."

ייקח את הלולב, ההדסים והערבות בידו הימנית במצב ששדרת הלולב תפנה אליו, והם מצביעים למעלה "כדרך גידולם". את האתרוג ייקח בידו השמאלית ויחזיקו הפוך, כלומר העוקץ (מיקום חיבורו לעץ) מופנה כלפי מעלה. הסיבה לכך היא משום הכלל "כל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן", אם יחזיק את האתרוג "כדרך גידולו" הרי שכבר עשה את המצווה ועדין לא בירך.

דרך גידולו של האתרוג היא שהעוקץ למטה והפיטם למעלה, ומחמת כובדו הוא מתכופף במהלך גידולו כלפי מטה. כדי שיטלו לפני שמברך שלא כדרך גידולו הטבעי, יש לקחתו כשהעוקץ כלפי מעלה.

מצוות ארבעת המינים מחברת את כל המצוות

מצוות נטילת ארבעת המינים היא מצווה "ממצעת" בין המצוות התלויות בארץ לבין המצוות שהן חובת הגוף, בכדי להיות "הברית המברית אותן, שעל ידו יעשו (כל המצוות) חטיבה אחת..." (הרב קוק זצ"ל, ספר עץ הדר). כוונתו לבאר שמצווה זו מצד אחד היא "חובת הגוף", וחובה לקיימה גם בחו"ל, אך מאידך, היא קשורה לארץ-ישראל באופן בולט, זאת עפ"י אחד הטעמים שכתב הרמב"ם במורה נבוכים למצווה זו, ש"אלו הארבעה מינים... רוב מציאותם בארץ ישראל בעת ההיא (בחודש תשרי) והיה כל אדם יכול למוצאם...". בשל כך, מצווה זו היא הברית התיכון המחבר בין המצוות התלויות בארץ לשאר מצוותיה של תורה. וישראל "מרגישים הם מקדושת נשמתם פנימה את האורות הגדולים המתלהבים יחד במצוה חביבה זו הכוללת קדושת הארץ וקדושת הגוף, ועושים אותה בשמחה ובהידור גדול".

יש אומרים לפני הנטילה:

יהי רצון

מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, בְּפָרִי עֵץ הָדָר וְכַפֹּת
תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נָחַל, אוֹתִיּוֹת שְׁמֶךָ הַמִּיָּחָד
תִּקְרַב אֶחָד אֶל אֶחָד וְהָיוּ לְאַחָדִים בְּיָדִי, וְלִידַע אֵיךְ שְׁמֶךָ
נִקְרָא עָלַי וְיִירָאוּ מִגֹּשֶׁת אֵלַי, וּבִנְעֻנְעֵי אוֹתָם תִּשְׁפִּיעַ
שְׁפַע בְּרָכוֹת מְדַעַת עֲלִיוֹן לְנוֹה אֲפָרְיוֹן לְמִכּוֹן בֵּית
אֱלֹהֵינוּ, וְיִתְהַא חֲשׂוֹבָה לְפָנֶיךָ מִצְּנוֹת אֲרֻבָּעָה מִיָּנִים אֵלּוּ
כָּאֵלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרִטּוֹתֶיהָ וְשִׁרְשֶׁיהָ וְתִרְי"ג מִצְּנוֹת
הַתְּלוּיּוֹת בָּהֶן, כִּי כִּנְגְּתִי לִיחְדָּא שְׁמָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְשִׁכְנִיתִיה בְּדַחֲלִיל וּרְחִימּוּ, לִיחְדָּא שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְדָּא
שְׁלֵמִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, אָמֵן. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לׁוּלָב

ביום הראשון לנטילתו מוסיפים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁהִחַיָּנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנָה הַזֶּה

לאחר הברכה הופכים את האתרוג ומחזיקים אותו כדרך גידולו כך שהפיטם פונה
כלפי מעלה. לאחר מכן מקרבים את הלולב והאתרוג יחד ומנענעים אותם לכל
הכיוונים, קדימה, אחורה ימינה, שמאלה, למעלה ולמטה.

סדר הלל

הלל של חג הסוכות

בכל ימי חג הסוכות גומרים את ההלל. יש אומרים שהלל הוא מצווה מן התורה ומקורה מן הכתוב במצוות נטע רבעי: "קדש הלולים לה" ומשמע שאכילת הפירות בשנה הרביעית כשהם מותרים באכילה, טעונה הלל והודאה לה' על הטובה של ריבוי הפירות, וכך בכל יום של שמחה גדולה יש להלל ולשבח על רוב הטובה והשמחה. בתוך ימי השמחה מיוחדת שמחת חג הסוכות בה גומרים את כל פרקי ההלל בכל שמונת ימי החג. ההלל וההודאה "באספך כגרגר ומיקבך" על שפע פירות הארץ וברכת השנה היוצאת, משתלבים עם שמחת הרגל ומכוחם באה תפילת החג על המים של השנה הבאה עלינו לטובה.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרא את ההלל:

הללויה הללו עבדי יי. הללו את שם יי: יהי שם יי מברך. מעתה ועד עולם: ממזרח שמש עד מבואו. מהלל שם יי: רם על כל גוים יי. על השמים כבודו: מי כיי אלהינו המגביהי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ: מקימי מעפר דל. מאשפת ירים אביון: להושיבי עם נדיבים. עם נדיבי עמו: מושיבי עקרת הבית. אם הבנים שמחה. הללויה:

בצאת ישראל ממצרים. בית יעקב מעם לעז: היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו: הים ראה וינס. הירדן יסב לאחור: ההרים רקדו כאילים. גבעות כבני צאן: מה לה הים כי תנוס. הירדן תסב לאחור: ההרים תרקדו כאילים. גבעות כבני צאן: מלפני אדון חולי ארץ. מלפני אלוה יעקב: ההפכי הצור אגם מים. חלמיש למעינו מים:

לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ. כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד. עַל חֲסִדְךָ עַל אֲמִתְּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ
הַגּוֹיִם. אֵיךְ נָא אֱלֹהֵיהֶם: וְאֱלֹהֵינוּ בְּשָׁמַיִם. כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה: עֲצִבֵּיהֶם
כָּסֶף וְזָהָב. מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ. עֵינֵי לָהֶם וְלֹא יֵרְאוּ:
אֲזִנִּים לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ. אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יִמְשִׁיחוּ. רַגְלֵיהֶם
וְלֹא יִהְלְכוּ. לֹא יִהְיוּ בְּגִרוֹנָם: כְּמוֹתָם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם. כָּל אֲשֶׁר בָּטַח בָּהֶם:

יִשְׂרָאֵל בָּטַח בְּיְיָ. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:

בֵּית אֲהֲרֹן בָּטְחוּ בְּיְיָ. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:

יִרְאִי יְיָ בָּטְחוּ בְּיְיָ. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:

יְיָ זָכְרֵנוּ יְבָרֵךְ. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אֲהֲרֹן:

יְבָרֵךְ יִרְאִי יְיָ. הַקְטָנִים עִם הַגְּדֹלִים:

יִסֵּף יְיָ עֲלֵיכֶם. עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם:

בְּרוּכִים אַתֶּם לֵי. עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵי. וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם:

לֹא הִמָּתִים יִהְלְלוּ יָהּ. וְלֹא כָּל יִרְדֵי דוֹמָה:

וְאִנְחָנוּ נְבָרֵךְ יָהּ. מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּיָהּ:

אֶהְבֶּתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תַחֲנוּנֵי: כִּי הָטָה אָזְנוֹ לִי. וּבִימֵי אֶקְרָא: אֶפְפוּנִי
חֲבָלֵי מוֹת. וּמִצָּרֵי שְׁאוֹל מִצְאוּנִי. צָרָה וִיגוֹן אִמְצָא: וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא. אָנָּה
יְיָ מַלְטָה נַפְשִׁי: חַנוּן יְיָ וְצַדִּיק. וְאֱלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שִׁמְר פְּתָאִים יְיָ. דַּלְתִּי וְלִי
יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמִנוּחַיִכִּי. כִּי יְיָ גָּמַל עָלַיִכִּי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת.
אֶת עֵינֵי מִן דְּמָעָה. אֶת רַגְלֵי מִדָּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ. בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:
הָאֲמֹנִתִּי כִּי אֲדַבֵּר. אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אֲמַרְתִּי בַחֲפָזִי. כָּל הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה אָשִׁיב לֵי. כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי: כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא. וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא: נִדְרֵי
לֵי אֶשְׁלֵם. נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ: יִקָּר בְּעֵינֵי יְיָ. הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְיָ כִּי
אֲנִי עַבְדְּךָ. אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמִתְךָ פִּתְחָת לְמוֹסְרִי: לָךְ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה. וּבִשְׁם

יְיָ אֱקָרָא: נְדָרֵי לִי אֲשַׁלֵּם. נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ: בְּחִצְרוֹת בֵּית יְיָ. בְּתוֹכִי
יְרוֹשָׁלַם. הִלְלוּיָהּ:

הִלְלוּ אֶת יְיָ כָּל גּוֹיִם. שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיִּם:
כִּי גִבֹר עָלֵינוּ חֲסִדּוֹ. וְאַמֶּת יְיָ לְעוֹלָם. הִלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לִי כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֲהֶרֶן. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא יִרְאִי יְיָ. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

מִן הַמִּצָּר קָרָאתִי יְהוָה. עֲנֵנִי בְּמִרְחֹב יְהוָה: יְיָ לִי לֹא אֵירָא. מֶה יַעֲשֶׂה לִּי אָדָם:
יְיָ לִי בְּעִזָּרִי. וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאִי: טוֹב לַחֲסוֹת בֵּי. מִבִּטָּח בְּאָדָם: טוֹב
לַחֲסוֹת בֵּי. מִבִּטָּח בְּנִדְיָבִים: כָּל גּוֹיִם סִבּוּנִי. בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם: סִבּוּנִי
גַּם סִבּוּנִי. בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם: סִבּוּנִי כְּדַבּוּרִים. דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים. בְּשֵׁם יְיָ
כִּי אֲמִילֵם: דַּחַה דְּחִיתָנִי לְנֶפֶל. וַיִּי עֲזָרָנִי: עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה. וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה:
קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי צַדִּיקִים. יָמִין יְיָ עֲשֶׂה חֵיל: יָמִין יְיָ רוֹמְמָה. יָמִין
יְיָ עֲשֶׂה חֵיל: לֹא אָמוֹת כִּי אַחֲיָה. וְאַסְפֹּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִסֹּר יִסְרָנִי יְהוָה. וְלִמּוֹת
לֹא נִתְּנָנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. אָבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה: זֶה הַשַּׁעַר לִי. צַדִּיקִים
יָבֹאוּ בּוֹ:

אוֹדֶה כִּי עֲנִיתָנִי. וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אוֹדֶה:
אָבִן מֵאֲסוֹ הַבּוֹנִים. הִתְהַלֵּךְ לְרֹאשׁ פִּנָּה. אֲבִן:
מֵאֵת יְיָ הִתְהַלֵּךְ זֹאת. הִיא נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ. מֵאֵת:
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ. נִגִּילָה וְנִשְׁמְחָה בּוֹ: זֶה:

אָנָּה יְיָ הוֹשִׁיעָה נָא: אָנָּה יְיָ הוֹשִׁיעָה נָא:
אָנָּה יְיָ הַצְלִיחָה נָא: אָנָּה יְיָ הַצְלִיחָה נָא:
בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְיָ. בְּרִכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ:
בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְיָ. בְּרִכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ:

אל יי ויָאָר לָנוּ. אֶסְרוּ חַג בְּעִבְתֵּימָם. עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:
אל יי ויָאָר לָנוּ. אֶסְרוּ חַג בְּעִבְתֵּימָם. עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:
אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ. אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ:
אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ. אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ:
הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

יְהַלְלוּהָ יי אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיהָ. וַחֲסִידֶיהָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנָהּ. וְכָל עַמָּה
בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּרָנָה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפָּאֲרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיְקַדִּישׁוּ
וַיְמַלִּיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּפָנֶינוּ. כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת. וּלְשִׁמְךָ נֶאֱדָה לְזַמֵּר. כִּי מַעֲוֹלָם
וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל:
בְּרוּךְ אַתָּה יי מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתְּשַׁבְּחוֹת:

הלל על הנפלאות המתחדשות בכל דור

'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף' (שבת קיח). ר' יונה (ברכות כג) באר: 'עיקר קריאת ההלל הוא על כל צרה וצרה שלא תבוא על הצבור ואנו אומרים אותו באותה שעה כמו שאמרו דוד על הצרות שעברו עליו, וכשאומר אותו בכל יום נראה כמי שאומר שאין הקב"ה עושה נפלאות בכל יום ולפיכך קורא הנסים שעברו כבר ונמצא שמחרף ומגדף כלפי מעלה'. נראה מכאן שההלל והשבח אינם צריכים להתייחס דווקא לניסים שקרו את אבותינו במצרים אלא בראש ובראשונה לאירועי השעה ולצרות שלא תבואנה על הציבור בכל דור ודור - כמו דוד שאמר את ההלל על הקורות אותו בזמנו. מי שחי רק את שמחות העבר מבלי לזהות את הנפלאות המתחדשות על הציבור בכל דור, אף שהוא מודה על הדברים שעברו הרי זה מחרף ומגדף. קריאת ההלל צריכה להתפרץ בימים של שמחה מיוחדת מתוך הרגשת שמחת ההווה, וההלל מנתב את ההודאה דרך הפרקים שתוקנו לשם כך ושנאמרו בכל דור ודור. אך הקורא את ההלל בכל יום אינו קשור להווה אלא מתרפק על פרקי ההלל כשלעצמם, העוסקים בגאולת מצרים, ואי היכולת לזהות את המתרחש בהווה היא היא חירוף וגידוף.

סדר הושענות לחג הסוכות

אדם האוחז בתורה דומה למזבח

הקפת הבימה בזמן ההושענות היא זכר להקפת המזבח במקדש והבימה היא במקום המזבח. לפי הגר"א התורה היא המזבח, שכל הקורא סדר קורבנות כאילו הקריב. אך בילקוט שמעוני ובראשונים מובאים דברים אחרים: "בזמן הזה חזן הכנסת עומד כמלאך האלהים וס"ת בזרועו, והעם מקיפין אותו דוגמת מזבח". לפי זה מבואר שהמזבח הוא האדם עצמו. לא כל אדם יכול להיות מזבח, אלא זה שהוא כמלאך אלהים - היינו כאשר ספר תורה בזרועו. או אז הופך אף האדם עצמו, בן אנוש, להיות מעין ו'כדוגמת מזבח'. זהו יסוד מה שנהגו האשכנזים להחזיק את ספרי התורה בזמן הקפות ההושענות ולא להניחם על הבימה. אמנם, לדעת בעל 'כף החיים' ההקפות עצמן חשובות מעמידה עם ספר התורה בידו, ועדיף להניח את ספר התורה על הבימה. במיוחד כיום כשלכל אחד יש ארבעת המינים.

בכל יום מימי חג הסוכות, פותחים באמירת:

הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן אֱלֹהֵינוּ הוֹשֵׁעַ נָא: הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן בּוֹרְאֵנוּ הוֹשֵׁעַ נָא:
הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשֵׁעַ נָא: הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן דּוֹרְשֵׁנוּ הוֹשֵׁעַ נָא:

אחר כך אומרים פיוט השייך לאותו יום, כמפורט להלן.

כשחל א' דסוכות	א' דסוכות	א' דחווה"מ	ב' דחווה"מ	ג' דחווה"מ	ד' דחווה"מ	ה' דחווה"מ
ביום ב'	למען אמתך	אבן שתיה	אערוך שועי	אום אני חומה	אל למושעות	אום נצורה
ביום ג'	למען אמתך	אבן שתיה	אערוך שועי	אל למושעות	אום נצורה	אדון המושיע
ביום ה'	למען אמתך	אבן שתיה	אום נצורה	אערוך שועי	אל למושעות	אדון המושיע
בשבת	אום נצורה	למען אמתך	אערוך שועי	אבן שתיה	אל למושעות	אדון המושיע

למען אמתך

הושע נא: למען אמתך. למען ברייתך. למען גדלך ותפארתך. למען דתך. למען הודך. למען ועודך. למען זכרך. למען חסדך. למען טובך. למען יחידך. למען כבודך. למען למידך. למען מלכותך. למען נצחך. למען סודך. למען עזך. למען פאריך. למען צדקתך. למען קדשך. למען רחמיך הרבים. למען שכינתך. למען תהלתך. הושע נא: אני והו וכו'.

אבן שתיה

הושע נא: אבן שתיה. בית הבחירה. גרן ארגון. דביר המצנע. הר המוריה. והר יראה. זבל תפארתך. חנה דוד. טוב הלכנו. יפה נוף משוש כל הארץ. כלילת יפי. לינת הצדק. מכון לשבתך. נוה שאנן. סכת שלם. עליית שבטים. פנת יקרת. ציון המצינת. קדש הקדשים. רצוף אהבה. שכינת כבודך. תל תלפיות. הושע נא: אני והו וכו'.

אערוך שועי

הושע נא: אערוך שועי. בבית שועי. גליתי בצום פשעי. דרשתיך בו להושיעי. הקשיבה לקול שועי. וקומה והושיעי. זכר ורחם מושיעי. חי כן תשעשעי. טוב באנק שעי. יוחש מושיעי. כלה מרשיעי. לבל עוד תרשיעי. מהר אלהי ישעי. נצח להושיעי. שא נא עון רשעי. עבר על

פִּשְׁעִי. פָּנֵה נָא לְהוֹשִׁיעִי. צוּר צִדִּיק מוֹשִׁיעִי. קִבֵּל נָא שׁוּעִי. רוּמָם קָרָן
יִשְׁעִי. שִׁדִּי מוֹשִׁיעִי. תוֹפִיעַ וְתוֹשִׁיעִי. הוֹשֵׁעַ נָא: אֲנִי וְהוּ וכו'

אום אני חומה

הוֹשֵׁעַ נָא: אִם אֲנִי חוֹמָה. בָּרָה כַּחֲמָה. גּוֹלָה וְסוּרָה. דְּמָתָה לְתַמָּר. הֶהְרוּגָה
עָלֶיךָ. וְנִחַשְׁתָּ כְּצֹאן טִבְחָה. זְרוּיָה בֵּין מְכַעֲסִיָּה. חֲבוּקָה וְדְבוּקָה בָּךְ.
טוֹעֵנָת עָלֶיךָ. יַחֲידָה לִיחֻדָּךְ. כְּבוֹשָׁה בַּגּוֹלָה. לֹמְדָת יִרְאָתָךְ. מְרוּטָת לְחִי.
נִתּוּנָה לְמַכִּים. סוֹבֵלָת סִבְלָךְ. עֲנִיָּה סֶעְרָה. פְּדוּיָת טוֹבָיָה. צֹאן קִדְשִׁים.
קָהֳלוֹת יַעֲקֹב. רְשׁוּמִים בְּשִׁמְךָ. שׁוֹאֲגִים הוֹשֵׁעַ נָא: תְּמוּכִים עָלֶיךָ. הוֹשֵׁעַ נָא:
אֲנִי וְהוּ וכו'

הושע נא דמתה לתמר

מבאר בעל בני יששכר: כנסת ישראל דומה לתמר כלתו של יהודה, שלמרות שנתגרשה מבית יהודה, עם כל זאת היתה מהדרת ומחזרת אחריו, להעמיד ממנו המלכות. כך כנסת ישראל, עם היותה גולה וסורה מבית אביה, עם כל זאת היא דומה לתמר שמחזרת אחר השי"ת. וכתב בעל הטורים: "ב' במסורה 'ויחשבה לזונה' 'איכה היתה לזונה', מה תמר בביזיון ולבסוף כבוד אף ירושלים סופה בכבוד כדכתיב 'ולכבוד אהיה בתוכה' וזהו 'זאת קומתך דמתה לתמר'".
בעל הטורים ובני יששכר משווים בין מעשה תמר לדרכה של גאולת ישראל ע"י כנסת ישראל. ישנם מצבים שישראל הצופים ישועה, לא רק שנאלצים לעצור את מעשיהם ולהמתין במהלך הגאולה, אלא אף נצרכים להתבזות, אך אין ביזיון זה מרתיע אותם מציפיית הישועה. אדרבה, מתוך הביזיון יופיע הכבוד ויתברר עד כמה טהור ונעלה תהליך הופעת אורו של משיח. זאת היא גאולתנו. "דמתה לתמר", מה תמר בביזיון ולבסוף כבוד אף ירושלים סופה בכבוד.

דמתה לתמר - עם ישראל דומה לתמר שפריו משובח ומזין, ענפיו משמשים לסכך ולולבו למצות ארבעת המינים, כך עם ישראל כולו דבק בקב"ה.

אל למושעות

הוֹשֶׁעַ נָא: אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. בְּאַרְבַּע שְׁבוּעוֹת. גָּשִׁים בְּשׁוּעוֹת. דּוֹפְקֵי עֶרְךָ שׁוּעוֹת. הוֹגֵי שַׁעֲשׁוּעוֹת. וְחִידוֹתָם מִשְׁתַּעֲשָׁעוֹת. זוֹעְקִים לְהִשְׁעוֹת. חוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. טְפוּלִים בְּךָ שְׁעוֹת. יוֹדְעֵי בֵּין שְׁעוֹת. כּוֹרְעֵיךָ בְּשׁוּעוֹת. לְהִבִּין שְׁמוּעוֹת. מְפִיךָ נִשְׁמָעוֹת. נוֹתֵן תְּשׁוּעוֹת. סְפוּרוֹת מִשְׁמָעוֹת. עֲדוֹת מִשְׁמִיעוֹת. פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. צָדִיק נוֹשָׁעוֹת. קִרְיַת תְּשׁוּעוֹת. רָגַשׁ תְּשׁוּאוֹת. שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת. תַּחֲיֵשׁ לְתִשׁוּעוֹת. הוֹשֶׁעַ נָא: אֲנִי וְהוּ וכו’

אדון המושיע

הוֹשֶׁעַ נָא: אֲדוֹן הַמוֹשִׁיעַ. בְּלִתְךָ אֵין לְהוֹשִׁיעַ. גְּבוּר וְרַב לְהוֹשִׁיעַ. דִּלְתִּי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. הָאֵל הַמוֹשִׁיעַ. וּמַצִּיל וּמוֹשִׁיעַ. זוֹעֲקֵיךָ תּוֹשִׁיעַ. חוֹכֵיךָ הוֹשִׁיעַ. טְלָאֵיךָ תִּשְׁבִּיעַ. יְבוּל לְהִשְׁפִּיעַ. כָּל שִׁיחַ תִּדְשָׂא וְתוֹשִׁיעַ. לְגִיא בַּל תִּרְשִׁיעַ. מְגִדִּים תִּמְתִּיק וְתוֹשִׁיעַ. נְשִׂאִים לְהַסִּיעַ. שְׁעִירִים לְהַנִּיעַ. עֲנָנִים מְלַהֲמִנִיעַ. פּוֹתַח יָד וּמִשְׁבִּיעַ. צִמְאֵיךָ תִּשְׁבִּיעַ. קוֹרְאֵיךָ תּוֹשִׁיעַ. רְחוּמֵיךָ תּוֹשִׁיעַ. שׁוֹחֲרֵיךָ הוֹשִׁיעַ. תְּמַיְמִיךָ תּוֹשִׁיעַ. הוֹשֶׁעַ נָא: אֲנִי וְהוּ וכו’

טלאין תשביע - עם ישראל נמשל לטלאים רכים הזקוקים למזון רך, כך ישראל זקוקים למתנת ידו של הקב"ה ברחמים.

יבול להשפיע - לשון שפע - אנו מבקשים מהקב"ה שפע של יבול השדה בזכות שפע הגשמים שיעתיר עלינו. וכן ההמשך: "כל שיח תדשא ותושיע" הבקשה שעל כל שיח ועשב-דשא תהיה ברכת שמים בבחינת "אין לך כל עשב שאין לו מלאך שמכה על קדקודו ואומר לו: גדל!". כלומר, השגחה פרטית על כל צמח השדה.

נשיאים להסיע - הבקשה שהאדים העולים מהים יתעבו לעננים, אך לא ימטירו את מימיהם חלילה על הים, אלא יוסעו ליבשה ושם ימטירו את מימיהם.

עננים מלהמניע - פעמים רבות השמים מכוסים בעננים אך אין יורד מטר מהיעדר תנאי אקלים מתאימים. הבקשה מהקב"ה שייסיע את העננים לארץ ושם ייווצרו תנאי מזג אוויר מתאימים להתעבות האדים ולירידת המטר.

בכל יום לאחר אמירת ההושענות אומרים:

אֲנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא:

כְּהוֹשֶׁעַת אֱלִים בְּלוֹד עַמָּךְ. בְּצֹאתְךָ לַיִשָּׁע עַמָּךְ. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת גּוֹי וְאֱלֹהִים. דְּרוֹשִׁים לַיִשָּׁע אֱלֹהִים. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת הַמּוֹן צְבָאוֹת. וְעַמָּם מִלְּאֲכֵי צְבָאוֹת. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת זָכִים מִבֵּית עֲבָדִים. חֲנוּן בְּיָדָם מִעֲבָדִים. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת טְבוּעִים בְּצוֹל גִּזְרִים. יִקְרָךְ עַמָּם מִעֲבָרִים. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת כְּנָה מְשׁוֹרְרֵת וַיֹּשֶׁע. לְגוֹחָה מְצִינַת וַיֹּשֶׁע. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת מֵאֲמַר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. נִקּוֹב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ. עוֹמְסֵי עֲרֵבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת פְּלֹאֵי אֲרוֹן כְּהִפְשָׁע. צֵעַר פְּלִשְׁת בַּחֲרוֹן אַף וַיֹּשֶׁע. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת קְהִלּוֹת בְּבִלָּה שְׁלִיחָתָהּ. רַחוּם לְמַעַנָם שְׁלִיחָתָהּ. כֵּן הוֹשֶׁע נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת שְׁבוּת שְׁבִטִי יַעֲקֹב. תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אֶהְיֶי יַעֲקֹב. וְהוֹשִׁיעָה נָא:
כְּהוֹשֶׁעַת שׁוֹמְרֵי מִצּוֹת וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. אֵל לְמוֹשְׁעוֹת וְהוֹשִׁיעָה נָא:
אֲנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא:

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמָּךְ וּבְרַךְ אֶת נַחֲלֶתְךָ וּרְעֵם וַנִּשְׂאֵם עַד הָעוֹלָם: וַיְהִי דְבָרֵי
אֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְחַנְנֵתִי לִפְנֵי יְיָ קְרִבִּים אֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט עֲבָדָיו וּמִשְׁפָּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי
הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. אֵין עוֹד. (קדיש שלם)

סדר הושענות לשבת של חול המועד

הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן אֱלֹהֵינוּ הוֹשֵׁעַ נָא: הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן בּוֹרְאֵנוּ הוֹשֵׁעַ נָא:
הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשֵׁעַ נָא: הוֹשֵׁעַ נָא: לְמַעַן דּוֹרְשָׁנוּ הוֹשֵׁעַ נָא:

אום נצורה

הוֹשֵׁעַ נָא: אִם נִצּוּרָה כְּבַבְתָּ. בּוֹנֶנֶת בֵּדֶת נֶפֶשׁ מְשִׁיבָת. גּוֹמְרֶת הִלְכוֹת
שִׁבְתָּ. דּוֹרְשֶׁת מִשְׁאֵת שִׁבְתָּ. הַקּוֹבֵעֵת אֲלֵפִים תַּחֲנוּם שִׁבְתָּ. וּמְשִׁיבָת רָגֵל
מִשִּׁבְתָּ. זָכוֹר וְשִׁמּוֹר מְקִימָת בְּשִׁבְתָּ. חֲשָׂה לְמַהֵר בִּיאַת שִׁבְתָּ. טוֹרַחַת כָּל
מִשְׁפָּה לְשִׁבְתָּ. יוֹשֶׁבֶת וּמִמְתָּנֶת עַד כָּלוֹת שִׁבְתָּ. כְּבוֹד וְעֹנֵג קוֹרְאָה לְשִׁבְתָּ.
לְבוּשׁ וּכְסוּת מְחַלֶּפֶת בְּשִׁבְתָּ. מֵאֲכָל וּמִשְׁתֵּה מְכִינָה לְשִׁבְתָּ. נֵעִם מְגֻדִים
מְנַעֲמָת לְשִׁבְתָּ. סְעוּדוֹת שְׁלֹשׁ מְקִימָת בְּשִׁבְתָּ. עַל שְׁתֵּי כְכָרוֹת בּוֹצֵעֵת
בְּשִׁבְתָּ. פּוֹרְטָת אַרְבַּע רְשִׁיּוֹת שִׁבְתָּ. צוּרִי הַדִּלְקָת נֵר מְדַלְקָת בְּשִׁבְתָּ.
קְדוּשַׁת הַיּוֹם מְקַדְּשֶׁת בְּשִׁבְתָּ. רֶגֶן שֹׁבֵעַ מִפְּלִלָּת בְּשִׁבְתָּ. שֹׁבְעָה בֵּדֶת קוֹרְאָה
בְּשִׁבְתָּ. תִּנְחִילָנָה לַיּוֹם שֶׁכָּלוּ שִׁבְתָּ. הוֹשֵׁעַ נָא:

אני והו הושיעה נא:

כְּהוֹשִׁיעַת אָדָם יִצִּיר כְּפִידָה לְגוֹנָנָה. בְּשִׁבְתָּ קֹדֶשׁ הַמִּצְאָתוֹ כֶּפֶר וַחֲנִינָה. כֵּן הוֹשֵׁעַ נָא:
כְּהוֹשִׁיעַת גּוֹי מִצִּיּוֹן מְקוֹיִם חֲפָשׁ. דַּעַה כֹּהֲנֵנוּ לְבוּר שְׂבִיעֵי לְנֶפֶשׁ. כֵּן הוֹשֵׁעַ נָא:
כְּהוֹשִׁיעַת הָעָם נִהְגֶּת כְּצֶאֱן לְהַנְחוֹת. וְחֹק שְׁמֹתָ בְּמִרְהָ עַל מִי מְנוּחוֹת. כֵּן הוֹשֵׁעַ נָא:
כְּהוֹשִׁיעַת זְבוּדִידָה בְּמִדְבָּר סִין בְּמַחֲנֶה. חֲכָמוֹ וּלְקִטּוֹ בְּשִׁשִּׁי לֶחֶם מִשְׁנָה.

כֵּן הוֹשֵׁעַ נָא:

כְּהוֹשִׁיעַת טְפוּלִידָה הוֹרוֹ הִכְנָה בְּמִדְעָם. יִשָּׁר כָּחֶם וְהוֹדָה לָמוֹ רוּעָם. כֵּן הוֹשֵׁעַ נָא:
כְּהוֹשִׁיעַת כָּלְכָלוֹ בְּעֹנֵג מִן הַמִּשְׁמֵר. לֹא הִפֵּךְ עֵינָיו וְרִיחוֹ לֹא נָמַר. כֵּן הוֹשֵׁעַ נָא:
כְּהוֹשִׁיעַת מִשְׁפָּטִי מִשְׁאוֹת שִׁבְתָּ גָּמְרוּ. נָחוּ וְשִׁבְתוּ, רְשִׁיּוֹת וּתְחוּמִים שְׁמָרוּ.

כֵּן הוֹשֵׁעַ נָא:

כְּהוֹשַׁעַת סִינִי הִשְׁמָעוּ בְּדַבּוֹר רַב־יָעִי. עֲנִין זְכוֹר וְשִׁמּוֹר לְקֹדֶשׁ שְׁבִיעִי. כֵּן הוֹשַׁע נָא:
כְּהוֹשַׁעַת פָּקְדוֹ יִרְיָחוֹ שֶׁבַע לְהִקָּף. צֻרוֹ עַד רִדְתָּהּ בַּשַּׁבָּת לְתִקְּוָהּ. כֵּן הוֹשַׁע נָא:
כְּהוֹשַׁעַת קֹהֶלֶת וְעַמּוֹ בְּבֵית עוֹלָמִים. רְצוּף בְּחֻגֶּגֶם שְׁבַעַה וְשִׁבְעָה יָמִים.

כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעַת שָׁבִים עוֹלֵי גוֹלָה לְפָדְיוֹם. תּוֹרַתָּהּ בְּקֶרְאָם בְּחַג יוֹם יוֹם. כֵּן הוֹשַׁע נָא:
כְּהוֹשַׁעַת מְשֻׁמָּחֶיהָ בְּבִנְיָן שְׁנֵי הַמַּחֲדָּשׁ, נוֹטְלִין לוֹלֵב כָּל שְׁבַעַה בַּמַּקְדָּשׁ.

כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעַת חֲבוּט עֶרְבָה שַׁבַּת מִדְּחִים. מְרַבִּיּוֹת מוֹצָא לִיסוֹד מִזִּבְחַ מִנִּיחִים.

כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעַת בְּרָכוֹת וְאַרְכוֹת וּגְבוּהוֹת מְעֻלָּסִים. בְּפִטְרִתָּן יָפִי לָהּ מִזִּבְחַ מְקַלְסִים.

כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעַת מוֹדִים וּמִיחִלִּים וְלֹא מִשְׁנִים. כָּלֵנוּ אָנוּ לֵיהּ וְעֵינֵינוּ לֵיהּ שׁוֹנִים.

כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעַת יָקָב מִחֲצִבְיָהּ סוֹבְבִים בְּרַעֲנָהּ. רוֹנְנִים אָנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא. כֵּן הוֹשַׁע נָא:
כְּהוֹשַׁעַת חֵיל זְרִיזִים מְשֻׁרְתִּים בְּמִנוּחָהּ. קָרְבֵּן שַׁבַּת כָּפוּל עוֹלָה וּמִנְחָה.

כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעַת לוֹיִיָּהּ עַל דּוֹכָנָם לְהִרְבֹּת. אוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר לַיוֹם הַשַּׁבָּת. כֵּן הוֹשַׁע נָא:
כְּהוֹשַׁעַת נְחוּמִיָּהּ בְּמִצּוֹתֶיהָ תָּמִיד יִשְׁתַּעֲשְׁעוּן. וְרָצָם וְהִחֲלִיצָם בְּשׁוּבָה וְנַחַת
יִנְשְׁעוּן. כֵּן הוֹשַׁע נָא:

כְּהוֹשַׁעַת שְׁבוּת שְׁבִטֵי יַעֲקֹב. תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אֶהְיֶה יַעֲקֹב. וְהוֹשִׁיעָה נָא.

כְּהוֹשַׁעַת שׁוּמְרֵי מִצּוֹת וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. אֵל לְמוֹשְׁעוֹת. וְהוֹשִׁיעָה נָא.

אָנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא:

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמָּךְ וּבְרַךְ אֶת נַחֲלָתְךָ וְרַעַם וְנִשְׁאָם עַד הָעוֹלָם: וְיִהְיֶה דְּבָרִי אֵלֶּה אֲשֶׁר
הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קָרְבִּים אֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וּלְיָלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט עֲבָדוֹ וּמִשְׁפָּט
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. אֵין עוֹד.

(קדיש שלם)

סדר הושענות להושענא רבה

הושע נא: למענך אלהינו הושע נא: הושע נא: למענך בוראנו הושע נא:
הושע נא: למענך גואלנו הושע נא: הושע נא: למענך דורשנו הושע נא:

הקפה ראשונה: למען אמתך

הושע נא: למען אמתך. למען ברייתך. למען גדלך ותפארתך. למען דתך.
למען הודך. למען ועודך. למען זכרך. למען חסדך. למען טובך. למען
יחודך. למען כבודך. למען למוידך. למען מלכותך. למען נצחך. למען
סודך. למען עזך. למען פאריך. למען צדקתך. למען קדשך. למען רחמיך
הרבים. למען שכינתך. למען תהלתך. הושע נא.

כי אמרתי עולם חסד יבנה:

הקפה שנייה: אבן שתיה

הושע נא: אבן שתיה. בית הבחירה. גרן ארנו. דביר המצנע. הר המוריה.
והר יראה. זבל תפארתך. חנה דוד. טוב הלבנון. יפה נוף משוש כל
הארץ. כלילת יפי. לינת הצדק. מכון לשבתך. נוה שאנו. סכת שלם. עלית
שבטים. פנת יקרת. ציון המצינת. קדש הקדשים. רצוף אהבה. שכינת
כבודך. תל תלפיות. הושע נא.

לך זרוע עם גבורה תעז ידך תרום ימינך:

הקפה שלישית: אום אני חומה

הושע נא: אם אני חומה. ברה כחמה. גולה וסורה. דמטה לתמר. ההרונה
עליך. ונחשבת כצאן טבחיה. זרויה בין מכעיסיה. חבוקה ודבוקה בך.
טוענת עלך. יחידה ליחידך. כבושה בגולה. לומדת יראתך. מרוטת לחי.
נתונה למכים. סובלת סבלך. עניה סערה. פדוית טוביה. צאן קדשים.
קהלות יעקב. רשומים בשמך. שואגים הושע נא: תמוכים עליך. הושע נא.

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם:

הקפה רביעית: אדון המושיע

הוֹשֵׁעַ נָא: אֲדוֹן הַמוֹשִׁיעַ. בִּלְתָּךְ אֵין לְהוֹשִׁיעַ. גְּבוּר וְרַב לְהוֹשִׁיעַ. דְּלִתִּי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. הָאֵל הַמוֹשִׁיעַ. וּמַצִּיל וּמוֹשִׁיעַ. זוֹעֲקִיךָ תוֹשִׁיעַ. חוֹכְיָךְ הוֹשִׁיעַ. טָלְאִיךָ תִּשְׁבִּיעַ. יָבוּל לְהִשְׁפִּיעַ. כָּל שִׁיחַ תִּדְשָׂא וְתוֹשִׁיעַ. לְגִיא בַל תִּרְשִׁיעַ. מְגָדִים תִּמְתִּיק וְתוֹשִׁיעַ. נְשִׂאִים לְהַסִּיעַ. שְׁעִירִים לְהַנִּיעַ. עֲנָנִים מִלְּהַמְנִיעַ. פּוֹתַח יָד וּמִשְׁבִּיעַ. צִמְאִיךָ תִּשְׁבִּיעַ. קוֹרְאִיךָ תוֹשִׁיעַ. רְחוּמִיךָ תוֹשִׁיעַ. שׁוֹחֲרִיךָ הוֹשִׁיעַ. תְּמִימִיךָ תוֹשִׁיעַ. הוֹשֵׁעַ נָא. נַעֲמֹת בְּיָמֶיךָ נִצַּח:

הקפה חמישית: אדם ובהמה

הוֹשֵׁעַ נָא: אָדָם וּבְהֵמָה. בְּשָׂר וְרוּחַ וּנְשָׁמָה. גִּיד וְעֶצֶם וְקֶרֶמָה. דְּמוּת וְצֶלֶם וְרֶקֶמָה. הוֹד לְהַבִּיל דָּמָה. וְנִמְשָׁל כְּבִהְמוֹת נִדְמָה. זִיו וְתֹאֵר וְקוֹמָה. חֲדוּשׁ פָּנֵי אֲדָמָה. טִיעַת עֲצֵי נִשְׁמָה. יִקְבִּים וְקָמָה. כְּרָמִים וְשִׁקְמָה. לְתַבֵּל הַמִּסְיָמָה. מְטָרוֹת עֹז לְסִמְיָמָה. נִשְׁיָה לְקִיָּמָה. שִׁיחִים לְקוֹמְמָה. עֲדָנִים לְעֶצְמָה. פְּרָחִים לְהַעֲצִימָה. צִמְחִים לְגִשְׁמָה. קָרִים לְזִרְמָה. רְבִיבִים לְשִׁלְמָה. שְׁתִּיָּה לְרוֹמְמָה. תְּלוּיָה עַל בְּלִיָּמָה. הוֹשֵׁעַ נָא. יְיָ אֱדִינֵנוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר תִּנָּה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם.

חדוש פני אדמה - הצמחים הגדלים כל העת מהאדמה מחדשים פניה תמיד.

טיעת עצי נשמה - טיעת = נטיעת.

יקבים וקמה - היקבים המלאים ביין, הקמה היא החיטה הבשלה טרם קצירתה.

כרמים ושקמה - כרם יין וכרם זיתים. השקמה שמשה למאכל (בולס שקמים) וענפיה העבים והחסונים (=קורות השקמה) שמשו לבנייה.

מטרות עז לסממה - גשמים מרובים המרפאים את הארץ משממונה בקיץ כסם המרפא את הפצע.

נשיה לקימה - הארץ החרבה בקיץ תמשיך להתקיים ולפרוח בזכות הגשמים.

פרחים להעצימה - גשמי הברכה יביאו לפריחה מרובה.

קרים לזרמה - העננים יתעבו ויתקררו ויהפכו לזרמי מטר.

רביבים לשלמה - טיפות הגשם הדקות (כרביבים עלי עשב) יביאו שלום ושלמות כאשר יהיה

שפע עשב ומזון לאדם ולבעלי החיים ולא תהיה תחרות וקנאה בין היצורים.

הקפה שישית: אדמה מארר

הוֹשֵׁעַ נָא: אֲדָמָה מֵאָרֶר. בְּהֵמָה מִמִּשְׁכָּלֶת. גֶּרֶן מִגֹּזֶם. דָּגָן מִדִּלְקָת. הוֹן מִמֵּאֲרָה. וְאָכַל מִמֵּהוּמָה. זֵית מִנֹּשֶׁל. חֹטָה מִחֶגֶב. טָרֶף מִגּוֹבִי. יָקֵב מִיָּלֶק. כָּרֶם מִתּוֹלְעָת. לָקַשׁ מֵאֲרָפָה. מִגֵּד מִצִּלְצֵל. נֶפֶשׁ מִבְּהֵלָה. שִׁבְעַת מִסְלָעִים. עֲדָרִים מִדְּלוֹת. פִּרוֹת מִשְׁדָּפוֹן. צֹאן מִצְמִיתוֹת. קֶצִיר מִקִּלְלָה. רֹב מִרְזוֹן. שְׂבִילָת מִצְנָמוֹן. תְּבוּאָה מִחֲסִיל. הוֹשֵׁעַ נָא. צִדִּיק יִי בְּכָל דִּרְכָיו וְחֲסִיד בְּכָל מַעֲשָׁיו.

זכינו ובדורנו החקלאות בארץ מייצרת שפע של יבולים בכל ענפי החקלאות. כרמי היין בשומרון וביהודה נחשבים למובילים בעולם באיכותם. שפע המזון שמייצרים חקלאי ישראל עלול להביא חלילה לתחושה של "כחי ועצם ידי עשו לי את החיל הזה".

ולכן צריך להתפלל בענווה גדולה ולבקש מהקב"ה שישלח את ברכתו על הארץ כולה ועל יבוליה החקלאיים בפרט, בבחינת "ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה" "ולמטר השמים תשתה מים", ובזכות התפילות נזכה לברכת "ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת".

אדמה מארר - תיקון קללת האדמה בחטא אדם הראשון: "ארורה האדמה בעבורך וקוץ ודורר תצמיח לך", הבקשה שהאדמה תצמיח מזון בשפע.

גרן מגזם - שלא יפגע יבול השדה ממני חרקים.

דגן מדלקת - שלא יפגעו היבולים ממחלות ופטירות המזיקים לצמחים.

זית מנושל - שלא ינשור הפרי טרם הבשלתו.

חטה מחגב - שלא יאכלו החרקים את יבול החיטה וכן: טרף מגובי (סוג חרק) וכן יקב מילק וכו' - הבקשה שלא יפגע יבול השדה לפני הקציר והבציר וכן שלא תיפגע התבואה לאחר הקציר ויבול הכרם לאחר הכנת היין.

שבע מסלעם - שלא יאכלו החרקים (=סלעם) את היבול המביא לשבע. וכן "תבואה מחסיל".

עדרים מדלות - שלא יתמעטו העדרים והיו דלים.

פרות משדפון - שלא יפגעו פירות האילן מפגעי מזג האוויר בזמן החנטה וההבשלה כגון מקרה ומחמסין.

הושע נא כרם מתולעת

התפילה להושעת 'כרם מתולעת' מתייחסת למזיקים הרבים בכרמים, 'כי תאכלנו התלעת', אך לאו דווקא אליהם. בשנת השמיטה מצווה התורה 'וכרמך לא תזמור' ופוסק הרמב"ם 'אחד כרם ואחד שאר אילנות', ויש שבארו בדבריו שאיסור הזמירה אינו מיוחד דווקא לכרם אלא לכל אילנות המאכל. ומבאר בעל ערוך השולחן (שמיטה ויובל פי"ט) שבארץ ישראל הכרמים תופסים מקום נכבד עד שרוב הנטיעות הם כרמים ועל כן הפסוק מתייחס תמיד אליהם. בנזיקין נאמר: 'כי יבער איש שדה או כרם', בעורכי המלחמה: 'נטע כרם', עדת קרח אמרו: 'נחלת שדה וכרם', וכן: 'לא נעבור בשדה ובכרם', דוד אמר 'ויזרעו שדות ויטעו כרמים' ונחמיה אמר 'שדותינו וכרמינו' וכל התנ"ך מלא בביטויי שדות וכרמים, משום שהכרם היא המייצגת המובהקת של ענף המטעים.

הקפה שביעית: למען איתן

הושע נא: למען איתן הנזרק בלהב אש. למען בן הנעקד על עצים ואש. למען גבור הנאבק עם שר אש. למען דגלים נחית בענן ואור אש. למען העלה למרום ונתעלה כמלאכי אש. למען והוא לה כסגן בארצלי אש. למען זכר דברות הנתונות מאש. למען חפוי יריעות וענן אש. למען טכס הר ירדת עליו באש. למען ידידות בית אשר אהבת משמי אש. למען כמה עד שקעה האש. למען לקח מחתת אש והסיר חרון אש. למען מקנא קנאה גדולה באש. למען נף ידו וירדו אבני אש. למען שם טלה חלב כליל אש. למען עמד בגרון ונתרצה באש. למען פלל בעזרה וירדה האש. למען ציר עלה ונתעלה ברכב וסוסי אש. למען קדושים משלכים באש. למען רבו רבבן חז ונהרי אש. למען שממות עירך השרופה באש. למען תולדות אלופי יהודה תשים ככיור אש. הושע נא.

לה יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ. לה

יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא
יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. וּבְתוֹרָתָךְ כָּתוּב לֵאמֹר: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ
אֶחָד. בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

אֲנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא:

כְּהוֹשִׁעַתָּ אֱלִים בְּלוּד עַמָּךְ. בְּצִאתְךָ לַיִשָּׁע עַמָּךְ.
כְּהוֹשִׁעַתָּ גּוֹי וְאֱלֹהִים. דְּרוֹשִׁים לַיִשָּׁע אֱלֹהִים.
כְּהוֹשִׁעַתָּ הַמּוֹן צָבָאוֹת. וְעַמָּם מִלְּאֲכֵי צָבָאוֹת.
כְּהוֹשִׁעַתָּ זָכִים מִבֵּית עֲבָדִים. חֲנוּן בִּידָם מִעֲבָדִים.
כְּהוֹשִׁעַתָּ טְבוּעִים בְּצוֹל גְּזָרִים. יִקְרָךְ עַמָּם מִעֲבָרִים.
כְּהוֹשִׁעַתָּ כְּנָה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשִׁעַ. לְגוֹחָה מְצִינָה וַיּוֹשִׁעַ.
כְּהוֹשִׁעַתָּ מֵאֲמֵר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. נִקּוּב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם.
כְּהוֹשִׁעַתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ. עוֹמְסֵי עֲרֵבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ.
כְּהוֹשִׁעַתָּ פְּלֹאֵי אֲרוֹן כְּהִפְשֵׁעַ. צִעַר פְּלִשְׁתַּי בַּחֲרוֹן אַף וַנּוֹשִׁעַ. כֵּן הוֹשִׁעַ נָא:
כְּהוֹשִׁעַתָּ קְהִלּוֹת בְּבִלָּה שְׁלִיחָתָ. רַחוּם לְמַעַנָם שְׁלִיחָתָ.
כְּהוֹשִׁעַתָּ שְׁבוּת שְׁבִטֵי יַעֲקֹב. תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אֱהִלֵי יַעֲקֹב.
וְהוֹשִׁיעָה נָא:
כְּהוֹשִׁעַתָּ שׁוֹמְרֵי מִצּוֹת וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. אֵל לְמוֹשְׁעוֹת וְהוֹשִׁיעָה נָא:
אֲנִי וְהוּא הוֹשִׁיעָה נָא:

תְּתַנֵּנוּ לְשֵׁם וּלְתִהְיֶה. תָּשִׁיבֵנוּ אֶל הַחֶבֶל וְאֶל הַנֶּחֱלָה.
תְּרוֹמְמֵנוּ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה. תִּקְבְּצֵנוּ לְבֵית הַתְּפִלָּה.
תְּצִיבֵנוּ כְּעֵץ עַל פְּלָגֵי מַיִם שְׁתוּלָה, תַּפְדֵּנוּ מִכָּל נֶגַע וּמַחֲלָה.
תְּעַטְרֵנוּ בְּאַהֲבָה כְּלוּלָה, תִּשְׁמַחֲנוּ בְּבֵית הַתְּפִלָּה.
תְּנַהֲלֵנוּ עַל מֵי מְנוּחוֹת סֵלָה. תִּמְלֹאנוּ חֶכְמָה וְשִׂכְלָה.
תְּלַבִּישֵׁנוּ עֹז וּגְדָלָה. תִּכְתִּירֵנוּ בְּכֶתֶר כְּלוּלָה
תִּשְׁרֵנוּ בְּאַרְחַ סְלוּלָה, תִּטְעֵנוּ בִּישָׁר מְסִלָּה.
תְּחַנֵּנוּ בְּרַחֲמִים וּבְחֶמְלָה, תִּזְכִּירֵנוּ בְּמִי זֹאת עוֹלָה.

תושיענו לקץ הגאֵלָה, תהדרנו בזיו המֶלֶךְ.
 תדביקנו כְּאֶזֶר חַתּוּלָה, תגדלנו בְּיַד הַגְּדוּלָה.
 תביאנו לְבֵיתָהּ בְּרִנָּה וְצִהָלָה, תאדרנו בִּישַׁע וְגִילָה, תאמצנו בְּרוּחַ וְהַצָּלָה.
 תלבבנו בְּבִנְיָן עִירָה כְּבִתְחָלָה.
 תעוררנו לְצִיּוֹן בְּשִׁכְלוּלָה, תזכנו בְּנִבְנָתָה הָעִיר עַל תִּלָּה.
 תרביצנו בְּשִׁשּׁוֹן וְגִילָה, תחזקנו אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סָלָה.
 הוֹשִׁיעַ נָא.

חזן וקהל: אָנָּה הוֹשִׁיעָה נָא.

וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה אֶזֶן חֵין תֹּאבִי יִשְׁעָה. בְּעֶרְבִי נַחַל לְשַׁעֲשַׁעָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה גֹּאֵל כַּנַּת נִטְעָה. דְּוִמָּה בְּטֹאטָאָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה הֵבֵט לְבָרִית טִבְעָה. וּמַחֲשֵׁכִי אֶרֶץ בְּהִטְבִּיעָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה זָכַר לָנוּ אֵב יִדְעָה. חֲסִדָּהּ לָמוּ בְּהוֹדִיעָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה טְהוּרֵי לֵב בְּהַפְּלִיאָה. יוֹדַע כִּי הוּא פִּלְאָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה כֹּפִיר כַּח תֵּן לָנוּ יִשְׁעָה. לְאַבוֹתֵינוּ כְּהַשְׁבָּעָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה מִלֹּא מִשְׁאֲלוֹת עִם מְשׁוּעָה. נֶעֱקֵד בְּהַר מוֹר כְּמוֹ שׁוּעָה. וְהוֹשִׁיעָה נָא.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה סֹגֵב אֲשָׁלִי נִטְעָה. עֲרִיצִים בְּהִנִּיעָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה פֶּתַח לָנוּ אוֹצְרוֹת רַבָּעָה. צִיָּה מֵהֶם בְּהַרְבִּיעָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה קוֹרְאִיהָ אֶרֶץ בְּרוּעָה. רָעַם בְּטוֹב מְרָעָה.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	אָנָּה שְׁעָרֶיהָ תַּעַל מִמְּשׁוּאָה. תַּל תִּלְפִּיּוֹת בְּהַשִּׁיאָה.

חזן וקהל: אָנָּה אֵל נָא, הוֹשִׁיעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא.

אֵל נָא תַעֲיֵנוּ כְּשֶׁה אוֹכֵד. שְׁמִנוּ מִסִּפְרָה אֵל תֹּאבֵד. הוֹשִׁיעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא:
 אֵל נָא רָעָה אֶת צֹאן הַהֲרָגָה. קִצּוּפָה וְעֲלִיָּה הַרוּגָה. הוֹשִׁיעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא:
 אֵל נָא צֹאנְךָ וְצֹאן מְרֵעִיתָה. פְּעֻלָּתָהּ וְרַעֲיָתָה. הוֹשִׁיעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא:
 אֵל נָא עֲנִיֵּי הַצֹּאן. שִׁיחָם עֲנֶה בְּעֵת רָצוֹן. הוֹשִׁיעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא:
 אֵל נָא נוֹשְׂאֵי לֶךְ עֵין. מִתְקוּמָמִיהָ יִהְיוּ כְּאֵין. הוֹשִׁיעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא:

אל נא למנסכי לה מים כממעני הישועה ישאבון מים.
הושע נא והושיעה נא:
אל נא יעלו לציון מושיעים. טפולים בה ובשמה נושעים.
הושע נא והושיעה נא:
אל נא חמוץ בגדים. זעם לנער כל בוגדים.
אל נא וזכור תזכר. הנכורי בלתך וזכור.
אל נא דורשיה בענפי ערבות. געים שעה מערבות.
הושע נא והושיעה נא:
אל נא ברח בעטור שנה. אמרי רצה בפלולי ביום הושענא.
הושע נא והושיעה נא:

חזן וקהל: אנא אל נא, הושע נא והושיעה נא, אבינו אתה
למען תמים בדורותיו, הנמלט ברב צדקותיו,
מצל משטף בבוא מבול מים, לאם אני חומה
הושע נא והושיעה נא אבינו אתה:
למען שלם בכל מעשים, המנסה בעשרה נסים,
כשר מלאכים נם יקח נא מעט מים, לברה כחמה
הושע נא והושיעה נא אבינו אתה:
למען רך ויחיד נחנט פרי למאה, זעק איה השה לעלה,
בשרוהו עבדיו מצאנו מים, לגולה וסורה
הושע נא והושיעה נא אבינו אתה:
למען קדם שאת ברכה, הנשטם ולשמה חפה,
מיחם במקלות בשקתות המים, לדמתה לתמר
הושע נא והושיעה נא אבינו אתה:
למען צדק היות לה לכהו, כחתן פאר יכהו,
מנסה במסה במי מריבת מים, לההר הטוב
הושע נא והושיעה נא אבינו אתה:
למען פאר היות גביר לאחיו, יהודה אשר גבר באחיו,

מִסְפָּר רִבְעֵי מִדְּלִיּוֹ יֵזֶל מִיָּם, לֹא לָנוּ כִּי אִם לְמַעַנְךָ
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן עָנוּ מִכָּל וְנֶאֱמָנוּ, אֲשֶׁר בְּצִדְקוֹ כָּלְכָל הָמוֹן,
מִשׁוּךְ לְגֹאֲלִי וּמִשׁוּי מַמִּיִּם, לְזֹאת הַנִּשְׁקָפָה
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן שְׁמַתּוֹ כְּמִלְאָכִי מְרוֹמִים, הַלּוֹבֵשׁ אוֹרִים וְתַמִּים,
מִצְוָה לָבוֹא בַּמִּקְדָּשׁ בְּקִדּוּשׁ יְדִים וְרִגְלִים וּרְחִיצַת מַיִם, לְחֹלֶת אֶהְבָּה
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן נִבְיָאָה מְחֹלֶת מַחְנִים, לְכִמְהִי לֵב הוֹשָׁמָה עֵינַיִם,
לְרִגְלָהּ רָצָה עֲלוֹת וְרָדַת בְּאֵר מַיִם, לְטוֹבוֹ אֶהְלִי
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן מִשְׁרַת לֹא מָשׁ מֵאֶהֱלִי, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָלִיו אֶהֱלִי,
בְּעִבְרוֹ בִּירְדּוֹ נִכְרְתוּ הַמַּיִם, לְיִפָּהּ וּבָרָה
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן לָמַד רְאוּת לְטוֹבָה אוֹת, זַעַק אִיָּה נִפְלְאוֹת,
מִצָּה טַל מִגֹּזָה מִלֵּא הַסֶּפֶל מַיִם, לְכָלֶת לְבָנוֹן
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן כָּלִילִי עֲשׂוֹת מִלְחָמָתְךָ, אֲשֶׁר בְּיָדֶם תִּתֶּה יְשׁוּעָתְךָ,
צָרוּפִי מְגוּי בְּלִקְקֵם בְּיָדֶם מַיִם, לֹלֵא בְּגָדוֹ בָּךְ
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן יִחַיד צוֹרְרִים דָּשׁ, אֲשֶׁר מִרְחָם לְנִזִּיר הַקֹּדֶשׁ,
מִמִּכְתָּשׁ לְחֵי הַבְּקָעָתָ לֹו מַיִם, לְמַעַן שֵׁם קֹדֶשְׁךָ
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן טוֹב הוֹלֵךְ וְגִדֵּל, אֲשֶׁר מַעֲשֶׂק עֲדָה חֲדָל,
בְּשׁוֹב עִם מִחְטָא צֹו שְׂאֵב-מַיִם, לְנֶאֱוָה כִּירוּשָׁלַיִם
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לְמַעַן חִידֶךָ מְכַרְכֵּר בְּשִׁיר, הַמְלַמֵּד תּוֹרָה בְּכָל כְּלִי שִׁיר,

מִנְסֶךְ לִפְנֵיךָ כְּתָאב שְׁתוֹת מַיִם, לְשִׁמּוֹ כֶּךָ סִבְרָם
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לִמְעַן זֶךְ עָלֶיךָ בְּסַעְרָה, הַמְקַנָּא וּמַשִּׁיב עָבֶרָה,
לְפַלּוֹלוֹ יִרְדָּה אֵשׁ וְלַחֲכָה עֶפֶר וּמַיִם, לְעִינֶיךָ בְּרִכּוֹת
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לִמְעַן וְשֵׁרֶת בְּאֶמֶת לְרַבּוֹ, פִּי שְׁנִיִּים בְּרוּחוֹ נֶאֱצֹל בּוֹ,
בְּקַחְתּוֹ מִנִּגְן נִתְמַלְאוּ גְבִים מַיִם, לִפְצוֹ מִי כְּמִכָּה
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לִמְעַן הִרְהֵר עֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, הַמְכַרִּיז תְּשׁוּבָה לְצֹאנְךָ,
אֲזִי בָּבֹא מִחֶרֶף סֶתֶם עֵינֹת מַיִם, לְצִיּוֹן מְכַלֵּל יִפִּי
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לִמְעַן דִּרְשׁוּךָ בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה, וְסוֹדְךָ לָמוֹ נִגְלָה,
בְּלִי לְהִתְגַּאֵל דִּרְשׁוֹ זִרְעוֹנִים וּמַיִם, לְקוֹרְאֶיךָ בְּצָר
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לִמְעַן גָּמַר חֲכָמָה וּבִינָה, סוֹפֵר מְהִיר מְפַלֵּשׁ אֲמָנָה,
מְחַכְּמֵנוּ אֲמָרִים הַמְשׁוּלִּים בְּרַחֲבֵי מַיִם, לְרַבְּתִי עִם
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לִמְעַן בָּאִי לָךְ הַיּוֹם בְּכָל לֵב, שׁוֹפְכִים לָךְ שִׁיחַ בְּלֹא לֵב וְלֵב,
שׁוֹאֲלִים מִמֶּךָ עֵז מְטָרוֹת מַיִם, לְשׁוֹרְרוֹ בָּיִם
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:
לִמְעַן אוֹמְרֵי יִגְדֵּל שְׁמֶךָ, וְהֵם נִחַלְתָּהּ וְעַמֶּךָ,
צִמְאִים לִישְׁעֶךָ כְּאֶרֶץ עֵינֶפָה לַמַּיִם, לְתַרְתָּ לָמוֹ מְנוּחָה
הוֹשֶׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא אֲבִינוֹ אֶתָּה:

גבים מים - בורות המתמלאים מים במדבר בזמן מועט בעת שיטפון.
כארץ עיפה למים - בסוף הקיץ פני האדמה מבוקעים מחמת היובש ומשועים למים.

חזן וקהל: הוֹשֵׁעַ נָא אֶל נָא. אָנָּה הוֹשִׁיעָה נָא:
הוֹשֵׁעַ נָא סֶלַח נָא. וְהַצְלִיחָה נָא. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.

מניחים את הלולב ואת האתרוג ונוטלים את הערבה:

וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה אָמוּנִים שׁוֹפְכִים לָךְ לֵב כַּמִּים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן בָּא בָּאֵשׁ וּבַמִּים.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	גֹּזֵר וְנִם יִקַּח נָא מַעַט מִים.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה דְּגָלִים גָּזוּ גִזְרֵי מִים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן הַנֶּעֱקֹד בְּשַׁעַר הַשָּׁמַיִם.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	וְשֵׁב וְחַפֵּר בְּאֲרוֹת מִים.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה זָכִים חוֹנִים עָלַי מִים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן חֶלֶק מִפָּצֹל מְקֻלּוֹת בְּשִׁקְתוֹת הַמִּים.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	טָעַן וְגַל אָבֵן מִבְּאֵר מִים.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה יְדִידִים נֹחֲלֵי דַת מְשׁוֹלֵת מִים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן כָּרוּ בְּמִשְׁעָנוֹתָם מִים.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	לְהַכִּין לָמוֹ וּלְצֹאֲצְאֵימוֹ מִים.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה מַתְחַנְנִים כְּבִישִׁמוֹן עָלַי מִים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן נֶאֱמַן בֵּית מִסְפִּיק לָעַם מִים.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	סָלַע הֵךְ וַיִּזְוְבוּ מִים.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה עוֹנִים עָלַי בְּאֵר מִים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן פָּקֹד בְּמִי מְרִיבַת מִים.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	צִמְאִים לְהַשְׁקוֹתָם מִים.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה קְדוֹשִׁים מְנַסְכִּים לָךְ מִים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן רֹאשׁ מְשׁוֹרְרִים כְּתָאֵב שְׁתוֹת מִים.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	שֵׁב וְנִסֶּה לָךְ מִים.
וְהוֹשִׁיעָה נָא.	תַּעֲנֶה שׁוֹאֲלִים בְּרְבוּעַ אֲשָׁלִי מִים.
וְהַצְלִיחָה נָא.	לִמְעַן תֵּל תִּלְפִּיּוֹת מוֹצֵא מִים.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֶל מַעְזָנוּ.	תִּפְתַּח אֶרֶץ וְתִרְעִיף שָׁמַיִם.

חזן וקהל: **רַחֵם נָא קֹהֵל עֲדַת יִשְׂרָאֵל. סֶלַח וּמַחֵל עֲוֹנָם. וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.**

אֲזַי כְּעֵינֵי עֶבְדִּים אֶל יְד אֲדוֹנִים. בָּאֵנוּ לִפְנֵיךָ נְדוֹנִים. וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.
גָּאָה אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים, נִתְגָּרוּ בָנוּ מְדָנִים. דָּשׁוּנוּ וּבְעָלוּנוּ זוּלָתְךָ אֲדוֹנִים.
וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

הֵן גִּשְׁנוּ הַיּוֹם בְּתַחֲנוּן, עֲדִיךָ רַחוּם וְחַנוּן. וְסִפְרָנוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ בְּשִׁנּוֹן.
וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

זָבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ, נָא אֵל תִּיכֶשׁ. חֲשֶׁרֶת מִיָּם כְּאִבָּה תִּחְבֹּשׁ.

וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

טִעֵנוּ בְּשִׁמְנָה, בְּיַד שִׁבְעָה וְשִׁמוֹנָה. יִשָּׁר צְדִיק אֵל אֱמוּנָה.

וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

כֶּרֶת בְּרִית לְאָרֶץ, עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ. לְבַלְתִּי פָרֶץ בָּהּ פָּרֶץ.

וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

מִתַּחֲנוּנִים עָלֵי מַיִם, בַּעֲרָכִים עַל יְבֻלֵי מַיִם. נָא זָכַר לָמוֹ נְסוּךְ הַמַּיִם.

וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

שִׁיחִים בְּדֶרֶךְ מִטְעָתָם, עוֹמְסִים בְּשׁוּעָתָם. עֲנֵם בְּקוֹל פְּגִיעָתָם.

וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

פוֹעֵל יְשׁוּעוֹת, פָּנָה לְפָלוֹלָם שְׁעוֹת. צִדְקָם אֵל לְמוֹשְׁעוֹת.

וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

קוֹל רִגְשָׁם תִּשָּׁע, תִּפְתַּח אָרֶץ וַיִּפְרוּ יִשְׁעָה. רַב לְהוֹשִׁיעַ וְלֹא חִפָּץ רִשְׁעָה.

וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

חזן וקהל: **שַׁעְרֵי שָׁמַיִם פָּתַח, וְאוֹצְרֶךָ הַטּוֹב לָנוּ תִּפְתַּח. תוֹשִׁיעֵנו וְרִיב אֵל**

תִּמְתַּח. וְהוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ.

חזן וקהל: **קוֹל מִבְּשָׁר מִבְּשָׁר וְאוֹמֵר**

אֲמָץ יִשְׁעָךָ בָּא, קוֹל דּוֹדֵי הִנֵּה זֶה בָּא.

קוֹל בָּא בְּרִכְבוֹת כְּתִים, לַעֲמֹד עַל הַר הַזֵּיתִים.

מִבְּשָׁר וְאוֹמֵר.

מִבְּשָׁר וְאוֹמֵר.

קול גִּשְׁתוֹ בְּשׁוֹפָר לְתַקֵּעַ, תַּחֲתִיו הָרַ יִבְקַע.
 קול דָּפֶק וְהִצִּיץ וְזָרַח, וּמִשׁ חֲצִי הָהָר מִמְּזֶרֶח.
 קול הַקִּים מְלֹל נֹאֲמוֹ, וּבָא הוּא וְכָל קְדוּשָׁיו עִמּוֹ.
 קול וּלְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם, בֵּת קוֹל יִשְׁמַע בְּעוֹלָם.
 קול זֶרַע עֲמוּסֵי רַחֲמוֹ, נוֹלְדוּ כִּילָד מִמְּעֵי אִמּוֹ.
 קול חָלָה וַיִּלְדָּה מִי זֹאת, מִי שְׁמַע כְּזֹאת.
 קול טְהוֹר פָּעַל כָּל אֱלֹהִים, מִי רָאָה כָּאֱלֹהִים.
 קול יֵשַׁע וְזִמְן הַיּוֹחֵד, הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד.
 קול כְּבִיר רוֹם וְתַחַת, אִם יוֹלֵד גּוֹי פָּעַם אֶחָת.
 קול לַעֲת יִגָּאֵל עִמּוֹ נְאוּרִי, וְהָיָה לַעֲת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר.
 קול מוֹשִׁיעִים יַעֲלוּ לָהֶר צִיּוֹן, כִּי חָלָה גַם יִלְדָּה צִיּוֹן.
 קול נִשְׁמַע בְּכָל גְּבוּלָהּ, הֶרְחִיבִי מְקוֹם אֶהְלֶה.
 קול שִׁימִי עַד דִּמְשֶׁק מְשַׁכְּנוֹתֶיהָ, קְבִלִי בְּנִיָּהּ וּבְנוֹתֶיהָ.
 קול עֲלִזִּי חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן, כִּי קָמוּ יִשְׁנֵי חֲבֵרוֹן.
 קול פָּנוּ אֵלַי וְהוֹשָׁעוּ, הַיּוֹם אִם בְּקוֹלִי תִשְׁמָעוּ.
 קול צִמַּח אִישׁ צִמַּח שְׁמוֹ, הוּא דָּוִד בְּעֶצְמוֹ.
 קול קוֹמוּ כְּפוּשֵׁי עֶפְרַיִם, הִקִּיצוּ וְרִנְנוּ שְׁכֵנֵי עֶפְרַיִם.
 קול רִבְתִּי עִם בְּהֶמְלִיכוֹ, מִגְּדוֹל יְשׁוּעוֹת מְלָכֹו.
 קול שֵׁם רִשְׁעִים לְהַאֲבִיד, עוֹשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדָוִד.
 קול תְּנָה יְשׁוּעוֹת לְעַם עוֹלָם, לְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם.
 חֲזֹן וְקֵהל שְׁלוֹשׁ פַּעֲמִים: **קול מְבַשֵּׁר מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר.**

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמָּךְ וּבִרְךָ אֶת נַחֲלֶתְךָ וּרְעֵם וְנִשְׂאֵם עַד הָעוֹלָם: וַיְהִי דְבָרִי
 אֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְחַנְּנֹתִי לִפְנֵי יְיָ קְרֹבִים אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לַעֲשׂוֹת
 מִשְׁפָּט עֲבָדָיו וּמִשְׁפָּט עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמִּי
 הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. אֵין עוֹד.

מחזירים את ספרי התורה, סוגרים את הארון, והש"ץ אומר קדיש שלם.

ערבה והושענות זכר למקדש

הלכה למשה מסיני שמביאים בבית המקדש ערבה אחרת מלבד הערבה שבלולב. כיצד? מקום היה למטה מירושלים ונקרא מוצא. בכל יום ויום משבעת ימי החג היו מביאים משם מורביות של ערבה וזקפים אותן על צדדי המזבח וראשיהן כפופים על גבי המזבח, ובעת שהיו מביאים אותה וסודרין אותה תוקעים ומריעים ותוקעים. בכל יום היו מקיפים את המזבח עם לולביהם בידיהם, ואומרים: אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, וביום השביעי היו מקיפים את המזבח שבע פעמים.

בימינו נהגו ישראל להעלות ספר תורה על הבימה שבאמצע בית הכנסת ולהקיף אותה, זכר למקדש, ואומרים גם: 'אני והו' הושיעא נא'. ומובנו, שאף הקב"ה עם ישראל בצרתם וכביכול יושיע את עצמו עמם. זכר למקדש נוטלים ביום השביעי ערבה נוספת מלבד הערבה שבלולב וחובטים בה על הקרקע או על כלי.

חובטים את הערבה ה' פעמים (ויש שנוהגים לחבוט מיד אחרי "קול מבשר")
אחר חביטת הערבה אומרים תחינה זו:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הַבּוֹחֵר בְּנְבִיאִים טוֹבִים
וּבְמִנְהֲגֵיהֶם הַטּוֹבִים, שֶׁתִּקְבַּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ וְהַקְּפוֹתֵנוּ.
וְזָכֹר לָנוּ זְכוֹת שְׁבַעַת תְּמִימִיךָ וְתַסִּיר מִחֲצַת הַבְּרָזֵל הַמִּפְסֶקֶת בֵּינֵינוּ וּבֵינֶיךָ,
וְתֹאזִין שְׁוַעֲתֵנוּ וְתִיטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה, תּוֹלָה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה, וְחַתְּמָנוּ בְּסֶפֶר
חַיִּים טוֹבִים. וְתִהְיֶה חֲשׁוּבָה לְפָנֶיךָ מִחֲשַׁבְתֵּנוּ בַּחֲבִיטַת הָעֵרְבָה כְּאֵלוּ כּוֹנֵן
בָּהּ בְּכָל הַכּוֹנֵנוֹת כְּתוּקוֹנוֹ וְתִשְׁפִּיעַ לָנוּ אוֹר הַחַיִּים וְאוֹצָרֶךָ הַטּוֹב תִּפְתָּח
לְהַשְׁפִּיעַ מִים נֶפֶשׁ שְׁקָקָה וִיקָים בָּנוּ מִקְרָא שְׁכָתוֹב: יִפְתָּח יי לָךְ אֶת אוֹצָרוֹ
הַטּוֹב אֶת הַשְּׂמִים לָתֵת מִטֵּר אֶרְצֶךָ בְּעֵתוֹ וּלְבָרֶךָ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ. אָמֵן:

(קדיש שלם)

דינים ומנהגים לחג הסוכות

בניית הסוכה, אף על פי שהיא רק פעולת הכנה לקראת קיום המצווה, ראוי שכל אדם מישראל יעסוק בעצמו בבנייתה. אדם שאינו יכול להשתתף בבנייתה בעצמו, ימנה שליח לבנותה במקומו, אך ראוי להשתדל לכל הפחות להיות שותף בהנחת הסכך.

ברכת "שהחיינו" על הסוכה - מעיקר הדין, צריך היה לברך "שהחיינו" כבר בשעת בניית הסוכה, אך למעשה נפסק שבברכת "שהחיינו" בקידוש הלילה הראשון של סוכות, אנו מתכוונים גם לבניית הסוכה.

קרשי הסוכה וכן הקישוטים נתקדשו למצוותם, ואסורים בשימושים אחרים משום שהם התייחדו לקיום מצוות סוכה. אסור להשתמש בקרשי הסוכה ובסכך גם אם הם התפרקו ונפלו באמצע חול המועד. בכלל זה אסרו חכמים גם את ההנאה מקישוטי הסוכה, כך שאף אם אדם תלה פירות, אסור לו לאכול מהם בתוך ימי החג.

מותר להשתמש בקישוטים אם בשעת תלייתם בסוכה או בערב החג הראשון לפני השקיעה, התנו שמתכוונים להשתמש בהם גם לשימושים נוספים. נוסח התנאי הוא: "איני בודל מהם כל בין השמשות" או שיאמר: "אני אשתמש בקישוטים לכל דבר שארצה". מכיוון שבנוסח זה האדם מתנה מראש שאינו מקצה אותם רק לצורך מצוותם, וממילא לא חלה עליהם קדושת הסוכה, ומותר אפילו להסירם מן הסוכה לצורך שימוש. כל זאת אמור בקישוטי הסוכה ולא בקרשי הסוכה.

פירות שביעית שעלולים להתקלקל עקב השהייה בחום - לדעת כל הפוסקים אסור לקשט בהם את הסוכה, כי השהייה בחום או בקור במשך שמונת ימי החג מקלקלת אותם.

פירות שביעית שאינם מתקלקלים, יש המתירים לקשט בהם את הסוכה, כיוון שניתן יהיה לאכלם לאחר החג. אך יש האוסרים לעשות

זאת, מאחר שכשתולים אותם לקישוט הם נאסרים באכילה עד אחר החג, כדין נוי סוכה, שאסורים באכילה עד אחר שמיני עצרת. אולם לדעת כל הפוסקים מותר לתלות פירות שביעית שאינם מתקלקלים אם עשה תנאי ואמר: "איני בודל מפירות אלו כל בין השמשות של שמונה ימים", כי אז מותר לו לאכול מהם גם במהלך חג הסוכות.

אין לקשט את הסוכה בפירות ערלה, מכיוון שאם שהפירות מיועדים לנוי וגם כוונתנו לכך, נמצא שהוא נהנה מפירות ערלה. אולם מי שנמצא בסוכה שתלו בה פירות ערלה לשם נוי הסוכה, יכול ליהנות מהם ולהסתכל עליהם.

אתרוגי ארץ ישראל

ההעדפה לברך על אתרוגי ארץ ישראל כפי שכתבו גדולי ישראל.

בספר "ערוך השולחן" כתב רבי יחיאל מיכל אפשטיין זצ"ל:

אין לנו שום היתר על אתרוגים, רק אותם שישראלים מעידים שיודעים הנטיעות מתחילתן שאין בהם שום הרכבה, כמו אתרוגי ארצנו הקדושה, ששם גדולי ישראל ותלמידי חכמים ויראי אלוקים משגיחים על הגינות שלא יהיה בהם שום הרכבה... ולכן כל איש מישראל אשר נגע יראת ה' בליבו לא ייקח [אלא] רק אתרוגי ארץ ישראל. ואין לא נבוש ולא ניכלם בדבר מצווה שנוכל לקיימה מפרי ארצנו הקדושה ליטול דווקא מארץ העמים?! אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה. ועל זה נאמר: "וימאסו בארץ חמדה". ולכן יש להיזהר בזה מאוד מאוד. (או"ח סי' תרמח סעי' כט)

בספרו "עץ הדר" כתב הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל:

היו משתוקקים כמה וכמה גדולי עולם צדיקי הדור וצדיקי אמת לקיים מצוות אתרוג בייחוד מגידולי ארץ הקודש תובב"א, ולהוסיף החיבה הייתה סיבה מאת ה' הבוחר בארץ חמדה שנתגלה קלונם של האתרוגים הנמכרים מבני

ניכר שונאי ישראל מהגינות שבחו"ל, ונתברר הדבר שהם מורכבים.

כן כתב גם הרב עובדיה הדאיה בספרו "שו"ת ישכיל עבדי":

באתרוגים אמנם לא מצינו שנשתבחה בהם ארץ ישראל... אמנם לפי עניות דעתי ברור שפירות ארץ ישראל הם, ויש להם עדיפות מצד קדושתן, שהם גדלו בקדושה ובטהרה, שהרי אוויר ארץ העמים ועפרו טמא, כידוע, ואם כן כשגדל הפרי בעפר ואוויר ארץ העמים הרי גדל בטומאה. לא כן אוויר ארץ ישראל ועפרה הוא טהור וקדוש.... (ח"ו סי' כא)

מצוות התלויות בארץ בארבעת המינים

מעשרות - אתרוג כשר צריך להיות מעושר. לפיכך צריך להקפיד לקנות אתרוג שידוע בוודאות שהפרישו בעבורו תרומות ומעשרות מאתרוגים אחרים. ומי שמגדל בגינתו אתרוגים צריך להקפיד להפריש תרומות ומעשרות מן האתרוגים לפני החג, כיוון שאתרוג שהוא "טבל" אסור בברכה בכל שבעת ימי החג.

נתינת המתנות - צריך לוודא שלאחר הפרשת התרומות והמעשרות קיימו באתרוג מצוות נתינת מעשר ראשון ללוי וכן אתרוג שהתחיל לגדול בשנות מעשר-עני צריך לתת מעשר עני לעניים לאחר ההפרשה. שהרי אתרוג כשר ביום הראשון דווקא אם הוא "משלכם", כפי שנאמר בפסוק (ויקרא כג מ): "ולקחתם לכם ביום הראשון", ודרשו על כך חז"ל: "לכם" - משלכם (סוכה כז, ע"ב); ואם לא נתנו ממנו את המעשרות, הרי שחלק מן האתרוג שייך לעניים וללוויים. כמו כן, יש בכך צד של גזל - שהוא פסול בכל שבעת ימי החג.

אתרוג של ערלה פסול לברכה (על פי סוכה לה, ע"ב). כמה נימוקים נאמרו בדברי הפוסקים לכך שאתרוג של ערלה אינו כשר, ולפי חלק מן הטעמים, פסול בכל שבעת ימי החג. משום כך למעשה לא מברכים על אתרוג של ערלה במשך כל שבעת ימי החג.

ארבעת המינים בשביעית

קניית ארבעת המינים ומכירתם: על אף שפירות שנשמרו או שנעשתה בהם מלאכה אינם נאסרים באכילה, מכל מקום כדי לא לחזק ידי עוברי עברה, יש לרכוש את כל ארבעת המינים רק ממי שגידל אותם בהיתר. לכן: מותר לקנות אתרוגים רק ממי שמגדלם ומשווקם בשליחות של אוצר בית הדין או על פי היתר המכירה. אין לקנות ארבעת המינים מאדם המוכר אתרוגים בדרכים אסורות.

אתרוגים המשווקים באמצעות אוצר בית הדין - לכתחילה יש לגבות עליהם תשלום אחיד, בלא הבדל בין אתרוגים כשרים לבין אתרוגים מהודרים.

אתרוגים שגדלו בשביעית ונקטפו בשנה השמינית, יש להפריש מהם תרומות ומעשרות בלא ברכה. אף על פי כן, מן הראוי להקפיד על נתינת המעשר ללוי, כדי שלא תהיה שאלה של "לכם" באתרוגים אלו. ייצוא לחו"ל - מותר לייצא אתרוגים לצורך מצווה לאחר זמן הביעור או זמן רב לפני הביעור באופן שברור שהם לא יישארו בחו"ל עד זמן הביעור. לאחר החג מומלץ להכין מהם מאכל ולאכלו עד לזמן הביעור. לולב, ערבה והדס - מותר לייצאם לחו"ל כרגיל, כבכל שנה.

אתרוג שהוא כלאיים אפילו עם פרי של מין הדר אחר - פסול לברכה. משום כך, אתרוגים המורכבים על עצי לימון או מינים אחרים - פסולים לברכה, אף על פי שהם יפים וצהובים.

אתרוג שגדל על עץ שאין לו "ייחוס"

נחלקו הפוסקים לגבי אתרוג שידוע בוודאות שאינו מורכב, אך ייתכן שמקורו הוא בייחור (ענף) של אתרוג שנחתך מעץ מורכב ונשתל והוציא אתרוגים. השאלה היא מה דין האתרוגים שגדלו על עץ שהתפתח מאותו ענף?

יש הסוברים שאתרוגים אלו פסולים כי מקורם בעץ מורכב. לדעתם צריך לקחת אתרוג מעץ שגם אבות אבותיו של העץ לא היו מורכבים, והוא נקרא "מיוחס" בלשון העם. אולם הראי"ה קוק זצ"ל סבר שלאחר שנוטלים ייחור מעץ אתרוג שהורכב באיסור ונוטעים אותו לבדו בקרקע, הפרי שגדל ממנו הרי הוא אתרוג גמור הכשר לברכה. משום כך כל עץ אתרוגים שיודעים שלא בצעו בו הרכבה, האתרוגים

הגדלים עליו כשרים לברכה בוודאות, ולא צריך לבדוק את ה"ייחוס" של "אבותיו" של עץ האתרוג, ובלבד שהעץ עצמו לא יהיה מורכב.

הדס - הדסים משולשים ולחים

בדורות קודמים נאלצו להסתמך על דעות מקלות בכשרות ההדסים, ובשעת הדחק התירו לברך על הדסים יבשים, וכן על הדסים שאינם משולשים.

אולם בימינו, ברוך ה' כשעם ישראל חוזר לארצו אין צורך להקל, כי כל אחד יכול להשיג בקלות ובלי מאמץ מיוחד שלושה הדסים ירוקים ומשולשים מתחילתו ועד סופו.

ערבה - המין הכשר לברכה

לכתחילה עלינו לקחת ערבות מסוג הערבות שהרבה מהן מצוי וגדל על גדות הנחלים, כשמקובל מדור דור שהן מין הערבה שהתורה ציוותה עליהן, ויש להן אף את כל סימני הכשרות: הקנה אדום, העלה משוך, ואין בו פגימות הדומות למסור.

לולב - זיהוי מין כפות תמרים - כשרות הלולבים הקנריים

לדעת חלק מהפוסקים רק דקל המניב פירות הראויים לאכילה - כשר ללולב. בדקל המצוי שהזכר אינו מניב פירות אך הנקבה מניבה פירות - גם הזכר כשר לברכה כיוון שהוא בכלל מין דקל המוציא פירות. לשיטה זאת הדקל הקנרי, שגם פירות הנקבה אינם טובים לאכילה וברכתם "שהכול", אין הלולבים שלו כשרים לקיום מצוות ארבעת המינים. אולם יש הסוברים שאין מניעה מלברך על מיני דקל שאינם מוציאים פירות ראויים לאכילה כיוון שלשון הכתוב "כפות תמרים", בא להורות על הסוג בכללותו, אבל לא להגדיר תנאי בכשרותו של הלולב. אולם על אף שיש מקלים, ודאי שלכתחילה ראוי להדר ולברך על מין הדקל המצוי שאין עוררין על כשרותו.